

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvapaikkahakemuspäätöksen valitusperusteiden rajaamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Leena Meren /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 650/2017 vp:

Mitä asianomainen ministeri aikoo tehdä, jotta saman turvapaikanhakijan hakuprosessin perustelumuuksomahdollisuuksia rajoitetaan ja loputtomien uusintahakemusten teko uusilla perusteilla estetään?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Turvapaikkamenettelyistä säädetään ulkomaalaislain (301/2004) kansainvälistä suojelua koskevassa 6 luvussa. Turvapaikkamenettelyistä on säädetty Euroopan unionin lainsäädännössä niin sanotulla menettelydirektiivillä (Euroopan parlamentin ja neuvoston 26 päivänä kesäkuuta 2013 antama direktiivi 2013/32/EU kansainvälisen suojelun myöntämisestä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä), joka on kansallisesti pantu täytäntöön ulkomaalaislain säännöksiin.

Uusintahakemuksella tarkoitetaan ulkomaalaislain 102 §:n mukaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Ulkomaalaislain 103 §:n 4 kohdan mukaan kansainvälistä suojelua koskeva hakemus voidaan jättää tutkimatta, jos hakija on tehnyt 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Ulkomaalaislain 102 §:n 2 momentin mukaan jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa. Ulkomaalaislain 201 §:n 2 momentin mukaan jos päätös käännästämisestä on tehty muun muassa 103 §:n 4 kohdan nojalla, päätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Ulkomaalaislain 201 §:n 5 momentin mukaan toisen 102 §:ssä tarkoitetun uusintahakemuksen jättäminen ei estä 103 §:n 4 kohdan nojalla tehdyn lainvoimaisen käännästämis päätöksen täytäntöönpanoa. Ulkomaalaislain 190 §:n nojalla tässä laissa tarkoitettuun Maahanmuuttoviraston päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mu-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 650/2017 vp

kaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Ulkomaalaislain 147 §:n mukaan ketään ei saa käännättää, karkottaa tai pääsyn epäämisen seurauksena palauttaa alueelle, jolla hän voi joutua kuolemanrangaistuksen, kidutuksen, vainon tai muun ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, eikä alueelle, jolta hänet voitaisiin lähettää sellaiselle alueelle.

Suomen lainsäädännön mukaan kansainvälistä suojelua hakevaa ei voida estää tai rajoittaa esittämästä uusia perusteita hakemuksensa perusteeksi. Viranomaisen on myös arvioitava nämä perusteet. Jos hakija esittää uusintahakemuksessaan uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, Maahanmuuttovirasto tekee uuden turvapaikkapuhuttelun, asia tutkitaan uudelleen ja henkilö saa jäädä Suomeen asian käsittelyn ajaksi. Sikäli kuin uusintahakemuksessa ei ole uusia asiaan vaikuttavia perusteita, on mahdollista jättää hakemus tutkimatta ja panna käännättämispäätös täytäntöön nopeutetussa menettelyssä. Jos kyse on toisesta tai sitä myöhemmästä hakemuksesta, aikaisempi lainvoimainen käännättämispäätös voidaan panna täytäntöön. Hallinto-oikeus voi kuitenkin aina hakemuksesta kieltää päätöksen täytäntöönpanon. Maasta poistamisen nopeutetuista menettelyistä ulkomaalaislaissa on hyvin tarkkaa sääntelyä, joka perustuu pitkälti Euroopan unionin ns. menettelydirektiiviin.

Suomalaiseen oikeusturvajärjestelmään kuuluu, että ensimmäisen asteen viranomaisen päätöksestä saa lähtökohtaisesti hakea muutosta valittamalla. Maahanmuuttoviraston päätöksistä kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa on oikeus hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Tätä perustuslakiinkin perustuvaa oikeutta ei ole katsottu voitavan rajoittaa uusintahakemustenkaan osalta. Arvio kansainvälisen suojelun tarpeesta on sellainen asia, josta on perustuslain mukaan voitava hakea muutosta. Sen sijaan oikeus hakea muutosta ei välttämättä tarkoita oikeutta jäädä maahan muutoksenhakumenettelyn ajaksi. Sikäli kuin kyseessä on uusintahakemus, joka ei sisällä uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, käännättämispäätös voidaan heti päätöksen tiedoksiannon jälkeen panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Tällöin ulkomaalainen odottaa valitusprosessin tulosta ulkomailla.

Kansainvälistä suojelua koskevissa asioissa oikeusturvan tarve on ilmeinen. Jos kyseessä on esimerkiksi turvapaikkamenettelyn väärinkäyttö, käännättäminen voidaan kuitenkin panna täytäntöön nopeasti. Kun kyse on uusintahakemuksista, on kuitenkin varmistuttava, ettei perustuslaissa ja ulkomaalaislaissa säädettyjä palautuskieltoja rikota. Periaatteessa on mahdollista, että henkilölle syntyy uusia todellisia perusteita kansainväliselle suojelulle, joten ei voida kategorisesti kieltää uuden hakemuksen tekemistä taikka uusia perusteluja tai muutoksenhakua, vaan asiat on kuitenkin arvioitava ja tarvittaessa tutkittava perusteellisemmin.

Niin sanottujen myöhempien hakemusten tai uusintahakemusten määrä ja suhteellinen osuus kaikista Suomessa jätetyistä kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista on vuonna 2017 kasvanut selvästi aiempiin vuosiin verrattuna. Suomessa on uusintahakemuksen perusteena esitetty usein kääntyminen kristinuskoon. Kristinuskoko voi sellaisenaan olla tietyissä tapauksissa peruste kansainvälisen suojelun tarpeelle. Korkein hallinto-oikeus on linjannut, että hakijaa pitää henkilökohtaisesti kuulla hänen uskonnollisesta vakaumuksestaan ja arvioida sen perusteella

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 650/2017 vp

kansainvälisen suojelun tarve. Kristinuskoon kääntyminen uutena perusteena johtaa käytännössä uuteen turvapaikkapuhutteluun.

Sisäministeriössä ja Maahanmuuttovirastossa on pohdittu keinoja uusintahakemusten käsittelyn sujuvoittamiseksi. Ensisijainen keino on, että Maahanmuuttovirasto pyrkii käsittelemään uusintahakemukset mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti, minkä jälkeen poliisi voi panna kääntämispäätökset täytäntöön.

Yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän (CEAS) uudistaminen on käynnissä Euroopan unionissa. Ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kansainvälistä suojelua koskevasta yhteisestä menettelystä unionissa (KOM (2016) 467 lopullinen, ns. menettelyasetus) tullaan käymään läpi myös uusintahakemuksia koskeva sääntely. Tämän valmistelutyön ollessa kesken, ei ole perusteltua pohtia kansallisesti erikseen uusintahakemuksia koskevan ulkomaa-laislain sääntelyn uudistamista.

Helsingissä 27.2.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen